

احمد دامود

بازیگری و پرفرمنس آرت

راهنمای تمرینهای عملی

و نقد و نظر درباره‌ی پرفرمنس آرت

فهرست

۹	پیشگفتار
بخش یکم — شناخت اولیه و تمرینهای عملی پرفرنس آرت	
۱۶	۱. در جستجوی مفهوم پرفرنس آرت
۲۷	۲. راهنمای کلی تمرینها
۳۵	۳. سکون
۴۳	۴. تن پوش
۵۰	۵. تقلید و تکرار
۵۹	۶. دیگران و دیگران
۶۴	۷. عدم تداوم و غافلگیری
۷۳	۸. تمرکز و آشفستگی
۷۹	۹. نیازها و پرفرنس آرت
۸۵	۱۰. تغییر در سرعت و کنشهای جدید
۹۴	۱۱. زبان

- ۱۰۱..... ۱۲. زمان و مکان اجرا
- ۱۰۸..... ۱۳. چگونگی حضور: حضور واقعی یا عروسک‌گردانی

بخش دوم — خاستگاه پرفرمنس آرت و نقد و نظر

- ۱۱۸..... ۱۴. پایگاه نظری پرفرمنس آرت
- ۱۲۵..... ۱۵. خاستگاه عملی پرفرمنس آرت
- ۱۴۹..... ۱۶. زیبایی‌شناسی اتفاقی‌های دیدنی
- ۱۵۵..... ۱۷. تجدیدنظر در بازیگر پرفرمنس
- ۱۷۴..... ۱۸. آیا بازیگران بیمار روانی‌اند؟
- ۱۸۳..... ۱۹. اختلال‌های روانی و پرفرمنس آرت
- ۱۹۲..... ۲۰. پایان سخن

تاریخچه بازیگری و خاستگاه آن

۱. تاریخچه بازیگری و خاستگاه آن	۲۱
۲. بازیگری و خاستگاه آن	۲۲
۳. بازیگری و خاستگاه آن	۲۳
۴. بازیگری و خاستگاه آن	۲۴
۵. بازیگری و خاستگاه آن	۲۵
۶. بازیگری و خاستگاه آن	۲۶
۷. بازیگری و خاستگاه آن	۲۷
۸. بازیگری و خاستگاه آن	۲۸
۹. بازیگری و خاستگاه آن	۲۹
۱۰. بازیگری و خاستگاه آن	۳۰
۱۱. بازیگری و خاستگاه آن	۳۱

اما تعریف فرهنگ کمبریج^۱ شاید یکی از کاملترین تعاریف این پدیده باشد:

پرفرمنس آرت عناصری از هنرهای تصویری، شنیداری، اجرایی، فرهنگ عامه و زندگی روزمره را با یکدیگر ترکیب می‌کند تا آن را به وسیله بدن هنرمند - که صرفاً یک ابزار هنری است و ذهن وی که

→ انتشاراتی امیرکبیر، و دیگری در ترجمه‌ی کتاب «تئاتر تجربی از استانیسلاوسکی تا پیتربروک» نوشته‌ی جیمز روز اونز، از انتشارات سروش است. کتاب اول در صفحه‌ی ۴۶۴ بدون هیچ توضیحی این واژه را «تصادف» ترجمه کرده و کتاب دوم نیز بدون این که توضیح دهد Happening چیست، تنها در چند مورد، مانند صفحه‌ی ۱۳۵ کتاب، از کلماتی چون «رخدادها» و «فعالیتها» به عنوان جایگزین استفاده کرده است. به این ترتیب هر دو کتاب، صرفاً به معنای لغوی این کلمه توجه داشته‌اند.

اما این که Happening چه بوده و اجراهای آن چگونه بوده‌اند، مطالبی هستند که بعداً در فصل ۱۵ - خاستگاه عملی پرفرمنس آرت - نسبتاً به تفصیل توضیح خواهیم داد و به تشریح چند نمونه آن نیز خواهیم پرداخت. ولی در حال حاضر، با توجه به آنچه در این گونه اجراها ارایه می‌شده است، واژه ترکیبی «اتفاقیهای دیدنی» را، که شاید معادل فارسی کم و بیش مناسبی برای آن باشد، به عنوان جایگزین پیشنهاد، و به توضیح کوتاهی درباره آن اکتفا می‌کنیم.

برحسب تعریف فرهنگ رندم هاوس (تعریف شماره‌ی ۲ صفحه ۶۴۴) Happening «هر نوع اتفاق جذاب و غیرعادی است که ارزش دیده شدن داشته باشد. اجرایی تئاتری است که دیدگاه هنری غیرمعارفی دارد و اغلب به شکل تعدادی اتفاقیهای مقطع و غیرمرتبط با یکدیگر، که تماشاگران نیز در آن شرکت دارند، اجرا می‌شود.»

اسکلوپدیای تئاتر آکسفورد نیز Happening را این گونه تعریف می‌کند: «نوعی اجرای تئاتری که قرار است برای بازیگران نیز همچون تماشاگران غافلگیرکننده باشد. (منظور این است که چون قرار است تماشاگران در اجرا دخالت داده شوند، و پاسخ یا واکنش آنان معمولاً به صورت آنی و غیرقابل پیش‌بینی است، می‌تواند برای بازیگران نیز غافلگیرکننده باشد). این نوع تئاتر معمولاً با هدف تبلیغ نوعی تفکر در اماکن مختلف، یا به صورت تئاتر خیابانی اجرا می‌شد و پدیده‌ای گذرا و ناپایدار بود.»

(The Concise Oxford Companion to the Theatre, Oxford University Press, 1992, P. 209)

1. Cambridge, Guide to American Theatre, Cambridge University Press, 1993, P. 370.

در جستجوی مفهوم پرفرمنس آرت

فرهنگ دنیای جدید و بستر^۱، پرفرمنس آرت را چنین تعریف می‌کند:

شکلی از هنر که از ترکیب عناصر تشکیل دهنده‌ی هنرهای گوناگون مانند نقاشی، فیلم، رقص و نمایشنامه پدید می‌آید. هنرمند پرفرمنس، معمولاً با به دنبال هم آوردن تصاویری که موضوعاتی متفاوت و غیرمرتبط دارند، نظراتش را به گونه‌ای غیر روایی بیان می‌کند.

فرهنگ رندم هاوس^۲ در این باره می‌نویسد:

پرفرمنس آرت هنری است ترکیبی که در سالهای ۱۹۷۰ از پیوستگی چندرسانه‌ی هنری گوناگون مانند نقاشی، فیلم، ویدیو، موسیقی، درام و رقص به وجود آمد. شکل اجرایی آن نیز تا حدود زیادی از نمایش گونه‌هایی که در سالهای ۱۹۶۰ به نام Happening^۳ (اتفاقیهای دیدنی) معروف شده بودند، نشأت گرفته است.

1. Webster New Word Dictionary, third Edition, 1991, P. 1003.

2. Random House Unabridged Dictionary, 1983, P. 1439.

۳. Happening، تصور نمی‌کنم برای این نمایش گونه‌ها تاکنون معادل مناسبی در زبان فارسی انتخاب شده باشد. به نظر می‌رسد تنها مواردی که به جایگزین کلمه‌ای فارسی برای این نوع اجراها برمی‌خوریم، یکی «کتاب نمایش» دفتر دوم، از انتشارات مؤسسه‌ی